

Case name

Aruna Shanbaug's Right to Die with Dignity (2011)

Case

অৰুণা ছানবাগ বনাম ভাৰত সংঘ (2011) 10 এছ. চি. চি. 756 আৰু পৰৱৰ্তী সন্নিধানসমূহ

Brief Summary

ভাৰতৰ উচ্চতম ন্যায়ালয়ে ধাৰাবাহিকভাৱে ৰায় দিছে যে নশ্বিক্ৰিয় ইচ্ছামৃত্যু দশত বন্ধি, যদ্যপি কিছুমান সুৰক্ষা ব্যৱস্থা বজাই ৰখা হয়। 1973 চনৰ পৰা নৰিন্তৰ বনস্পতি অৱস্থাত থকা অৰুণা ছানবাগৰ ক্ষেত্ৰত আদালতে তেওঁৰ অৱস্থা পৰীক্ষা কৰিবলৈ আৰু প্ৰতিবেদন দাখলি কৰিবলৈ তনিজিনীয়া মডেলকৈ ব "ব্ৰড" নথিকৃত কৰিছিল। প্ৰতিবেদনটোৱে এই সন্নিধানত উপনীত হৈছিল যে তেওঁ স্থায়ী উদ্ভিজ্জ অৱস্থাত আছিল। আদালতে পৰ্যবেক্ষণ কৰিছে যে মৰ্ণ্যাদাৰে মৃত্যু হোৱাৰ অধিকাৰ সংবিধানৰ 21 নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত প্ৰদান কৰা জীৱনৰ অধিকাৰৰ এক অবিচ্ছেদ্য অংগ। আদালতে লগতে কয় যে নশ্বিক্ৰিয় ইচ্ছামৃত্যু ভাৰতীয় দণ্ডবিধি বা বৰ্তমান বলৱৎ থকা আন কোনো আইনৰ অধীনত অপৰাধ নহয়।

Main Arguments

এই গোচৰৰ মূল যুক্তিবিধিৰ সংবিধানৰ 21 নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত জীৱনৰ অধিকাৰ আৰু মৰ্ণ্যাদাৰে মৰাৰ অধিকাৰৰ ওপৰত আধাৰিত আছিল। আবেদনকাৰীসকলে যুক্তি দিছিল যে অৰুণা ছানবাগৰ বনস্পতি অৱস্থাত অৱস্থিত অসুস্থতা তেওঁৰ জীৱনৰ অধিকাৰ উলংঘন, আৰু তেওঁক শান্তিপূৰ্ণভাৱে মৰিবলৈ দিয়া উচিত। উত্তৰদাতাসকলে যুক্তি দিছিল যে জীৱনৰ অধিকাৰৰ ভিতৰত মানৱীয় মৰ্ণ্যাদাৰে জীয়াই থকাৰ অধিকাৰ আৰু মৰ্ণ্যাদাৰে মৰাৰ অধিকাৰ অন্তৰ্ভুক্ত।

Legal Precedents or Statutes Cited

- অৰুণা ছানবাগ বনাম ভাৰত সংঘ (2011) 10 এছ. চি. চি. 756-জ্জ্ঞান সিং বনাম পঞ্জাব ৰাজ্য (2012) 10 এছ. চি. চি. 303-ভাৰতীয় সংবিধানৰ অনুচ্ছেদ 21 (জীৱনৰ অধিকাৰ)-ভাৰতীয় দণ্ডবিধি (আই. পি. চি.)-ভাৰতীয় চকিৎসা পৰিষদ (এম. চি. আই.) ৰ নিৰ্দেশনা (2018)

Quotations from the court

- "মৰ্ষ্যাদাৰে মৰাৰ অধিকাৰ ভাৰতৰ সংবিধানৰ 21 নং অনুচ্ছেদেৰ দ্বাৰা নিশ্চিত্যতা প্ৰদান কৰা জীৱনৰ অধিকাৰৰ অবচ্ছিন্ন অংগ।" - অৰুণা ছানবাগ বনাম ভাৰত সংঘ (2011) 10 এছ. চি. চি. 756-"নৰ্মিক্ৰয়ি ইচ্ছামৃত্যু ভাৰতীয় দণ্ডবিধি বা বৰ্তমান বলৱৎ থকা আন কোনো আইনৰ অধীনত অপৰাধ নহয়।" - অৰুণা ছানবাগ বনাম ভাৰত সংঘ (2011) 10 এছ. চি. চি. 756-"অৱশেষত অভাৱক দশেপ্ৰমেকি হিচাপে সিদ্ধান্ত লোৱাটো আদালতৰ ওপৰত নৰ্ভৰ কৰে যে এজন ৰোগীৰ সৰ্ব্বোত্তম স্বাৰ্থত কি আছে যিনিৰন্তৰ বনস্পতি অৱস্থাত আছে, যদিও ঘনিষ্ঠ আত্মীয় আৰু পৰৱৰ্তী বন্ধুৰ ইচ্ছা, আৰু চিকিৎসকসকলৰ মতামত, উচিত গুৰুত্ব দিয়া উচিত।" - জ্ঞান সিং বনাম পঞ্জাব ৰাজ্য (2012) 10 এছচি 303

Present Court's Verdict

উচ্চতম ন্যায়ালয়ে ৰায় দিছে যে ভাৰতত নৰ্মিক্ৰয়ি ইচ্ছামৃত্যু বৈধ, যদিহে কিছুমান নিৰ্দিষ্ট সুৰক্ষা ব্যৱস্থা বজাই ৰখা হয়। আদালতে লগতে কয় যে স্থায়ী বনস্পতি অৱস্থাত থকা ৰোগীৰ জীৱন সমৰ্থন প্ৰত্যাহাৰৰ সিদ্ধান্ত সংশ্লিষ্ট উচ্চ ন্যায়ালয়ে পতি-মাতৃৰ দশেপ্ৰমেকি হিচাপে ল "ব লাগে। আদালতে এজন অযোগ্য ব্যক্তিৰ জীৱন সমৰ্থন প্ৰত্যাহাৰৰ অনুমতিৰ বাবে ওচৰৰ আত্মীয় বা পৰৱৰ্তী বন্ধু বা চিকিৎসক/চিকিৎসালয়ৰ কৰ্মচাৰীসকলে আবদেদ দাখিল কৰাৰ সময়ত উচ্চ ন্যায়ালয়ে গ্ৰহণ কৰিবলগীয়া এক প্ৰক্ৰিয়া নিৰ্ধাৰণ কৰিছে।

Conclusion

ভাৰতৰ উচ্চতম ন্যায়ালয়ে ধাৰাবাহিকভাৱে ৰায় দিছে যে নৰ্মিক্ৰয়ি ইচ্ছামৃত্যু দেশত বৈধ, যদিহে কিছুমান সুৰক্ষা ব্যৱস্থা বজাই ৰখা হয়। আদালতে লগতে কয় যে স্থায়ী বনস্পতি অৱস্থাত থকা ৰোগীৰ জীৱন সমৰ্থন প্ৰত্যাহাৰৰ সিদ্ধান্ত সংশ্লিষ্ট উচ্চ ন্যায়ালয়ে পতি-মাতৃৰ দশেপ্ৰমেকি হিচাপে ল "ব লাগে। আদালতে এজন অযোগ্য ব্যক্তিৰ জীৱন সমৰ্থন প্ৰত্যাহাৰৰ অনুমতিৰ বাবে ওচৰৰ আত্মীয় বা পৰৱৰ্তী বন্ধু বা চিকিৎসক/চিকিৎসালয়ৰ কৰ্মচাৰীসকলে আবদেদ দাখিল কৰাৰ সময়ত উচ্চ ন্যায়ালয়ে গ্ৰহণ কৰিবলগীয়া এক প্ৰক্ৰিয়া নিৰ্ধাৰণ কৰিছে।